

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : ประสบการณ์นานาชาติ

National Institute of
Adult Continuing

Education

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

MACE

เอกสารสรุป

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ :

ประสบการณ์นานาชาติ

NIACE

Institute of Adult Continuing Education

- Chris Duke ผู้เขียน
- วิเลชา ลีสุวรรณ ผู้แปล
- กลุ่มแผนงาน กศน. บรรณาธิการ
และเผยแพร่

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN

974-232-166-3

เรื่อง

เอกสารสรุป ชุมชนแห่งการเรียนรู้:
ประสบการณ์นานาชาติ NIACE

พิมพ์

ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2548

จำนวน

2,000 เล่ม

จัดพิมพ์

กลุ่มแผนงาน

และเผยแพร่

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ที่

รังษีการพิมพ์

44 ถนนบูรณศาสตร์ ศาลเจ้าพ่อเสือ

กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2224-1648-9

คำนำ

“ชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้” นับเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายต่างให้ความสนใจทั้งในเชิงความหมายและแนวคิด กระทรวงศึกษาธิการอยู่ในเหตุการณ์ร่วมสมัยที่ให้ความสำคัญ “เมือง/ชุมชนแห่งการเรียนรู้” เนื่องจากเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมสำหรับการสนับสนุนเจตนารมณ์ของการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้โดยมอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิจัดแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับมา

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้ข้าราชการคณะหนึ่งไปศึกษาดูงาน “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : ประสบการณ์นานาชาติ” จากประเทศอังกฤษ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชาว กศน. ในการเรียนรู้เรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียน (Mr.Chris Duke) ได้ศึกษาและรวบรวม ความหมาย เนื้อหา แนวคิด โครงการและพัฒนาการรวมทั้งเปรียบเทียบประสบการณ์จากประเทศต่างๆ โดยระบุประเด็นหลัก ประเด็นที่เป็นไปได้ ประเด็นที่ควรพินิจพิจารณา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และส่งเสริมประสิทธิภาพของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะ วิธีการเรียนรู้ และการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ของประชาชนและการพัฒนาทรัพยากรในชุมชนทุกระดับให้เอื้อต่อการเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น เพื่อให้แนวความคิดนี้แพร่หลาย สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ควรจัดแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อพัฒนากระบวนการทัศน์ของผู้บริหารและปฏิบัติงานในสังกัด ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมต่อไป และขอขอบคุณ ผู้เขียน ผู้แปล บรรณาธิการ รวมทั้งผู้เผยแพร่เอกสารฉบับนี้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สิงหาคม 2548

NIACE

- National Institute of Adult Continuing Education

NIACE หรือ สถาบันการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่แห่งชาติ เป็นสถาบันของประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานที่ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่ สถาบันมีภารกิจหลักในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการศึกษาและฝึกอบรม โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ขาดโอกาสหรือถูกกีดกัน เนื่องจากการแบ่งชนชั้น เพศ วัย แบ่งผิวสี ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งคนพิการ และหน่วยงาน/องค์กรที่ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

เอกสารฉบับนี้ ได้สรุปผลส่วนหนึ่งของโครงการ Testbed หรือโครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยกรมการศึกษาและทักษะแห่งประเทศสหราชอาณาจักร

ติดต่อสถาบันได้ที่

National Institute of Adult Continuing Education

21 De Montfort Street

Leicester

LE1 7GE

หรือ **www.niace.org.uk**

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
1. คำจำกัดความและความหมาย	7
2. จุดมุ่งหมายและความสำคัญ	9
3. ความเป็นเหตุผลและข้อพิสูจน์	10
4. จุดมุ่งหมายของชุมชน	12
5. ทูทางสังคม-ความร่วมมือ การใช้ (สิ่งดีที่มีอยู่) และการเสริมสร้าง	14
6. พัฒนาศักยภาพของชุมชน	16
7. เศรษฐกิจฐานความรู้	18
8. ความเท่าเทียมทางสังคม-“เป้าหมาย” ผู้ด้อยโอกาส	20
9. การวัดผล-มาตรฐาน กับสถานการณ์	23
10. การวัดผล-การวางแผนระยะยาวและระยะสั้น	25
11. จับมือร่วมกัน-การเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบ ของทุกส่วน	27
12. ความเข้มแข็งของโครงการในประเทศไทยราชอาณาจักร	29
ภาคผนวก	
1. แหล่งอ้างอิงและสืบค้นข้อมูล การศึกษาเปรียบเทียบ รวมทั้งแนวทางและตัวอย่าง	35
2. การประเมินผลและการเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่ง การเรียนรู้ของประเทศไทยราชอาณาจักรเพิ่มเติม	41

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แนวคิดและโครงการริเริ่มที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ปรากฏในเว็บไซต์และสื่อต่าง ๆ มากมาย เอกสารสรุปฉบับนี้ได้เสนอประเด็นสำคัญ และข้อพึงระวัง ซึ่งแต่ละประเด็นไม่อาจให้คำตอบว่าถูกหรือผิด จุดสำคัญอยู่ที่การพิจารณาบริบทเป็นหลัก

1. เพื่อป้องกันความสับสนทางภาษา พึงระมัดระวังและพิจารณาความหมายและการใช้ **“ชุมชนแห่งการเรียนรู้”** ให้รอบคอบ

2. ยุทธศาสตร์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ อาจแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของแต่ละสังคม เศรษฐกิจ จุดมุ่งหมายส่วนบุคคล หรือแม้แต่จุดมุ่งหมายของ/ชุมชนประเทศเพื่อบ้าน

3. การวัดผลลัพธ์ และประโยชน์ที่ได้รับจากยุทธศาสตร์ชุมชนแห่งการเรียนรู้นี้ อาจมองเห็นผลได้ไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะการประเมินในช่วงเวลาสั้น ๆ ควรใช้การวัดการเรียนรู้รายบุคคล ซึ่งมองเห็นผลได้ชัดเจนกว่า

4. **ภาคที่สาม*** มีบทบาทสำคัญมากขึ้นต่อปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและปัญหาการกีดกันในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (รวมถึงชนกลุ่มน้อย) ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัญหาเชิงระบบ หากภาคประชาชนเข้มแข็งโดยแสดงออกในกิจกรรมทางการเมืองและร่วมวิเคราะห์นโยบาย ปัญหาเหล่านี้อาจทุเลาลงได้ ในส่วนความสำเร็จของโครงการ Testbed[♦] เอง ได้ใช้กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนารายบุคคล

5. มักมีการพูดถึงการใช้ทุนทางสังคม ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัติจริงยังไม่ปรากฏการ **“พัฒนาทุนทางสังคม”** เท่าใดนัก เอกสารสรุปฉบับนี้จึงไม่อาจให้ข้อเสนอแนะในแนวทางด้านนี้ว่าจะมีส่วนต่อความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

6. ในหลายแห่ง ได้มีความพยายามหลากหลายที่จะส่งเสริมและใช้**ศักยภาพของชุมชน** รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างเครือข่ายบุคคล

7. จุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจมักเน้นความเจริญมั่งคั่ง เน้นนวัตกรรมที่สนับสนุนความเจริญเติบโตของเมือง ในแถบประเทศเพื่อนบ้าน (ของอังกฤษ) จะเน้นและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมอย่างบูรณาการ เพื่อความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ แต่โครงการ Testbed จะเน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมายรายบุคคล

---

* ภาคที่ 3 : ภาคอาสาสมัคร ภาคประชาชน

♦ Testbed Initiative : เป็นโครงการริเริ่มด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมการศึกษาและทักษะ ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ